

Aan de raad van de gemeente Bloemendaal
Bloemendaalseweg 158
2051GJ Overveen

Overveen, 22 april 2025

Betreft: Rekenkameronderzoek Omgevingsdienst IJmond

Geachte leden van de raad,

Onderzoeksopzet

In vervolg op de onderzoeks aankondiging d.d. 18 februari 2025 informeren wij u hierbij over de onderzoeksopzet naar de aansturing en robuustheid van de Omgevingsdienst IJmond (ODIJ). Dit onderzoek wordt gezamenlijk met een aantal rekenkamers in de regio uitgevoerd.

De deelnemende rekenkamers zijn de Randstedelijke Rekenkamer en de rekenkamers van de gemeenten Haarlem, Velsen, Heemstede, Heemskerk, Bloemendaal, Zandvoort, Landsmeer en Oostzaan. Zie voor de opzet van het onderzoek bijlage 1.

Gesprek met de raad

De rekenkamer nodigt u in het kader van dit onderzoek graag uit voor een groepsgesprek met de raad in het kader van de betrokkenheid van de volksvertegenwoordiging bij de ODIJ. Wij vragen u om in gesprek te gaan met de onderzoekers van TwijnstraGudde. Dit bureau is door de participerende rekenkamers geselecteerd om het gezamenlijke onderzoek uit te voeren.

Het doel is inzichtelijk te maken hoe de informatiestromen en sturingsinstrumenten in het (recente) verleden zijn gebruikt in relatie tot de robuustheid van de ODIJ. Ook moet inzichtelijk worden hoe de informatiestromen en het gebruik van sturingsinstrumenten in de toekomst kunnen worden aangewend voor een effectievere aansturing van de ODIJ en hoe deze kunnen bijdragen aan de versterking van de robuustheid.

Wij verzoeken iedere fractie om 1 of 2 fractieleden af te vaardigen naar de bijeenkomst. De griffie zal hiervoor met u een passende datum zoeken in mei-juni a.s. De rekenkamer zal hier waar mogelijk aansluiten. Verdere voorbereidende informatie volgt nadat de sessie is gepland.

Onderzoek bij ODIJ

De ODIJ doorloopt op dit moment een eigen proces in het kader van haar eigen robuustheid/toekomstbestendigheid. Daarvoor zullen de raden ook door de ODIJ benaderd worden voor een sessie, passend bij het eigen proces. Dit rekenkameronderzoek loopt parallel aan het proces dat de ODIJ op dit moment zelf doorloopt.

Hoogachtend,

Rekenkamer gemeente Bloemendaal,

Mw. B.J. Glashouwer RE RI CISA
Voorzitter

Mw. Mr. Drs. V.V. Tsjebanova
Lid Rapporteur

Bijlage 1 - Het onderzoek in het kort

Aanleiding

Het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) was de afgelopen jaren meermaals onderwerp van een aantal kritische onderzoeken, evaluaties en rapporten. Een belangrijk startpunt hiervoor was het onderzoek van de Commissie van Aartsen (2021). Van Aartsen constateerde dat het VTH-stelsel onvoldoende functioneerde door versnippering, gebrek aan onafhankelijkheid en onvoldoende middelen. In navolging hiervan is het Interbestuurlijk Programma VTH (IBP-VTH) gestart.

Het IBP-VTH is gestructureerd rondom zes pijlers, elk met een specifieke focus en werkgroepen die zich richten op verbetering van verschillende aspecten van het VTH-stelsel. Een belangrijk thema (pijler 1) is de robuustheid van de omgevingsdiensten. Vanuit het IBP-VTH zijn criteria, kpi's en randvoorwaarden vastgesteld voor 'robuuste omgevingsdiensten'.

De OD's zijn door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) verzocht zichzelf te toetsen op deze criteria om vervolgens met een plan van aanpak te komen voor hoe er per 1 april 2026 voldaan gaat worden aan de criteria. Uit een toets van de plannen vanuit het ministerie van IenW is geconstateerd dat de robuustheid van de ODII, net als van een aantal andere omgevingsdiensten, 'rood' scoort.

Om uzelf een beeld te vormen van het traject richting robuustheid dat de ODII nu doorloopt en om overlap te vermijden, hebben de samenwerkende rekenkamers medio januari 2025 een gesprek gevoerd met de ODII. Hierin is toegelicht dat er drie lijnen worden doorlopen:

1. De landelijke ontwikkeling met betrekking tot robuustheid (het IBP IVH).
2. De historische lijn van de ODII zelf (financiële achterstanden, verdringing van oude door nieuwe taken, onduidelijkheid over de bekostiging van basistaken en plustaken).
3. Toekomstscenario's (waaronder opties van samenwerking en fusie).

Doelstelling onderzoek

Met dit onderzoek willen de samenwerkende rekenkamers inzichtelijk krijgen of het proces dat in 2024-2026 wordt ontrolld om te komen tot een robuuste ODII op de middellange (3-5 jaar) en de lange termijn, een solide proces is waarin de juiste bouwstenen worden gebruikt. En of de onderzoeken die in dat kader en in die periode zijn/worden uitgevoerd een adequaat en volledig beeld geven van de oorzaken van het huidige gebrek aan robuustheid en van de oplossingsrichtingen.

Met dit onderzoek willen de rekenkamers tevens inzichtelijk maken op welke wijze de onderscheiden gemeenten en de provincie kunnen bijdragen aan het versterken van de robuustheid van de ODII. Daarbij is de rol van alle betrokken bestuurdersorganen relevant (algemeen en dagelijks bestuur van de ODII, Gedeputeerde Staten (GS) en Provinciale Staten (PS) van de provincie Noord-Holland en de colleges en gemeenteraden van de deelnemende gemeenten).

Het doel is inzichtelijk te maken hoe de informatiestromen en sturingsinstrumenten in het (recente) verleden zijn gebruikt in relatie tot het geconstateerde gebrek aan robuustheid. Ook moet inzichtelijk worden hoe de informatiestromen en het gebruik van sturingsinstrumenten in de toekomst kunnen worden aangewend voor een effectievere aansturing van de ODII en hoe deze kunnen bijdragen aan de versterking van de robuustheid.

Onderzoeksvragen

De samenwerkende rekenkamers stellen twee hoofdvragen:

1. Worden in de huidige aanpak, om de robuustheid van de ODII op de (middel)lange termijn op het gewenste niveau te krijgen, de juiste bouwstenen gebruikt om vertrouwen te mogen hebben in het resultaat? Zo niet, wat ontbreekt?
2. Hoe is de sturing, inclusief de informatievoorziening, tussen de betrokken bestuursorganen en de ODII vormgegeven en uitgevoerd, in welke mate heeft dat bijgedragen aan het huidige tekort aan robuustheid van de ODII en op welke wijze kunnen de bestuursorganen op een effectieve manier de ODII aansturen en bijdragen aan het versterken van diens robuustheid?

Deze hoofdvragen worden beantwoord met behulp van een aantal deelvragen, die samenhangen met het in beeld brengen van de huidige situatie van de ODII, het proces om te komen tot versterking van de robuustheid en het in kaart brengen van de informatievoorziening en de daarmee samenhangende sturingsmogelijkheden, om ten slotte de vraag naar de te leren lessen te beantwoorden; lessen die kunnen bijdragen aan de versterking van de robuustheid, de sturing en informatievoorziening en de relatie hiertussen.

Zoals gebruikelijk bij een rekenkameronderzoek wordt in de beginfase een normenkader opgesteld om te helpen om op basis van de verzamelde informatie tot gekwalificeerde oordelen te komen.

Aanpak en planning

Resultaat

Het eindproduct van het onderzoek zal uit drie onderdelen bestaan:

Als eerste de nota van bevindingen, waarin de hoofd- en deelvragen van het onderzoek worden beantwoord en de informatie op de normen wordt getoetst. In het rapport wordt ook een inleidend hoofdstuk opgenomen, waarin de context en werking van OD's en het VTH-stelsel worden geschetst, inclusief actuele (wettelijke) ontwikkelingen die van invloed zijn op de omgevingsdienst op de middellange termijn. Een onderdeel is ook een vergelijking op prestaties en kosten van de ODIJ met andere diensten.

Het tweede onderdeel van het rapport is de bestuurlijke nota. Daarin worden de belangrijkste (algemene) conclusies uit het onderzoek weergegeven en worden hieraan aanbevelingen gekoppeld. De aanbevelingen worden waar mogelijk gekoppeld aan best practices. De bestuurlijke nota is zelfstandig leesbaar en bevat een samenvatting, bestuurlijke reacties en nawoord.

En als derde bevat het rapport een factsheet per deelnemer, waarin de belangrijkste inzichten en specifieke lessen worden opgenomen die betrekking hebben op de deelnemer.

Ten slotte, wij streven ernaar om met dit onderzoek en dit rapport een bijdrage te leveren aan het proces om te komen tot een robuuste omgevingsdienst. Daarbij kijken we in het bijzonder naar de informatiestromen en sturingsinformatie.

In het onderzoek doen we recht aan de onderzoeken en processen die in dit kader reeds in gang zijn gezet. We vermijden zoveel mogelijk doublures en streven ernaar om waardevol te zijn in eventuele toevoegingen. Een sterke omgevingsdienst is immers in ons aller belang.